

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

UZNESENIE

Ústavného súdu Slovenskej republiky

III. ÚS 465/2024-16

Ústavný súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedu senátu Roberta Šorla a sudcov Petra Straku a Martina Vernarského (sudca spravodajca) v konaní podľa čl. 127 Ústavy Slovenskej republiky o ústavnej sťažnosti sťažovateľky [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], zastúpenej advokátkou JUDr. Michaela Kypusová, Gercenova 29, Bratislava, proti rozsudku Okresného súdu Bratislava I č. k. 25C/219/2013-317 z 22. novembra 2016, rozsudku Krajského súdu v Bratislave č. k. 2Co/152/2017-360 z 27. januára 2021 a uzneseníu Najvyššieho súdu Slovenskej republiky sp. zn. 7Cdo/22/2022 z 30. marca 2023 takto

r o z h o d o l :

Ústavnú sťažnosť **o d m i e t a .**

O d ô v o d n e n i e :

I.

1. Sťažovateľka sa ústavnou sťažnosťou doručenou ústavnému súdu 20. júna 2023 domáha vyslovenia porušenia základného práva na súdnu ochranu zaručeného čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a čl. 36 ods. 1 Listiny základných práv a slobôd (ďalej len „listina“) a práva na spravodlivé súdne konanie zaručeného čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) v spojení s čl. 1 ods. 1 ústavy rozhodnutiami všeobecných súdov označenými v záhlaví tohto uznesenia. Navrhuje napadnuté rozhodnutia zrušiť, vec vrátiť na ďalšie konanie a priznať jej náhradu trov konania.

II.

Skutkové východiská

2. Napadnutým rozsudkom okresný súd uložil sťažovateľke ako žalovanej povinnosť zaplatiť žalobcovi 19 544,22 eur s príslušenstvom, vo zvyšnej časti žalobu zamietol a žalobcovi priznal nárok na náhradu trov konania. Skutkovo okresný súd ustálil, že na základe zmluvy o dielo uzatvorenej podľa Občianskeho zákonníka medzi žalobcom ako zhotoviteľom a sťažovateľkou ako objednávateľkou došlo k realizácii hrubej nadstavby bytového domu. Tvrdenie sťažovateľky o pravosti jej podpisu na zmluve o dielo predloženej žalobcom v jej origináli sa v rámci vykonaného dokazovania nepotvrdilo, pretože po nazretí do tohto originálu zmluvy sťažovateľka

pripustila, že podpis na poslednej strane listiny je jej. Dodala však, že nemá vedomosť, ako ho žalobca získal, a že zrejme disponoval jej podpisom na prázdnej listine. Čo sa týka tohto svojho tvrdenia, však žiadne dôkazy neprodukovala. Preto ho okresný súd nebral do úvahy. Z uvedeného dôvodu okresný súd považoval predloženú písomnú zmluvu o dielo za platnú. Konštatoval tiež, že aj samotná realizácia diela žalobcom svedčí tomu, že k uzavretiu zmluvy o dielo medzi sporovými stranami skutočne došlo, keď zmluvné strany sa dohodli na podstatných náležitostiach zmluvy o dielo (predmet, cena, záväzok vykonať dielo na vlastnú zodpovednosť žalobcu), sťažovateľka odovzdala žalobcovi príslušnú projektovú dokumentáciu potrebnú na realizáciu dojednaného diela a poskytla žalobcovi prístup na miesto realizácie diela. Na platnosť zmluvy o dielo sa všeobecne nevyžaduje jej písomná forma, táto zmluva môže byť uzatvorená aj ústne, resp. konkludentne. Okresný súd dodal, že aj v prípade, ak by plnenie z neplatnej zmluvy o dielo spočívalo vo výkonoch zo stavebnej činnosti, ktoré nie je možné vrátiť, bola by sťažovateľka povinná vrátiť peňažnú náhradu odpovedajúcu jej majetkovému prospechu spočívajúcemu v tom, že žalobca vynaložil náklady na vykonanie prác. Sťažovateľka zhotovené dielo užíva, stavba je skolaudovaná. Sťažovateľka tiež nepreukázala, že bolo nutné odstraňovať vady a nedorobky diela.

3. Medzi žalobcom a sťažovateľkou došlo k dohode o konečnej výške ceny za dielo, čo potvrdila aj výpoveď svedka [REDAKOVANÉ], ktorý na základe poverenia za sťažovateľku odsúhlasil so žalobcom súpis realizovaných prác a konečnú cenu za dielo v máji 2012. Na základe prepočtov svedka [REDAKOVANÉ] došlo k zníženiu pôvodnej určenej ceny za dielo o 1 821,10 eur. Z písomného znenia zmluvy o dielo vyplýva, že cena za dielo bola dojednaná na 58 329,54 eur (vrátane DPH). Sťažovateľka uhradila 30 500 eur bez účtovanej DPH (a bez vystavenia relevantných daňových dokladov). Sťažovateľke by tak zostávalo zaplatiť 27 829,54 eur s DPH. Pretože medzi ňou a žalobcom došlo na základe kontroly súpisu realizovaných a účtovaných prác 2. mája 2012 k dohode o znížení pôvodne dohodnutej sumy o 1 821, 10 eur, sťažovateľke vznikla povinnosť doplatiť žalovaných 19 544,22 eur. Vo zvyšnej časti žalovanej sumy (1 861,60 eur) žalobca nepreukázal jej dôvodnosť.

4. Na sťažovateľkino odvolanie krajský súd napadnutým rozsudkom prvoinštančný rozsudok potvrdil. Stotožnil sa so závermi okresného súdu a dodal, že k uzatvoreniu zmluvy o dielo došlo 22. septembra 2011, pričom táto obsahovala rozsah prác i cenu diela. Podčiarkol skutkové zistenie, že žalobca zaslal sťažovateľke faktúru s rozpisom prác, na čo sťažovateľka reagovala mailom, v ktorom žalobcu žiadala, aby na účel uzatvorenia záležitostí týkajúcich sa realizácie diela a prerokovania konečného súpisu prác a ich ceny rokoval so svedkom [REDAKOVANÉ]. Na základe toho sa uskutočnilo stretnutie žalobcu s [REDAKOVANÉ], kde došlo k oprave súpisu prác a odsúhlaseniu jednotkových cien. Z toho krajský súd vyvodil, že došlo k dohode žalobcu a sťažovateľky o rozsahu vykonaných prác, resp. bolo sťažovateľkou skontrolované, či boli v rozpise uvedené práce vykonané. Sťažovateľka nepredložila žiaden dôkaz o tom, že by namietala rozsah vykonaných prác.

5. V dovolaní založenom na § 420 písm. f) Civilného sporového poriadku (ďalej len „CSP“) sťažovateľka namietala, že žiadala znalecké dokazovanie na podporu jej tvrdenia, že zmluvu o dielo nepodpísala. Kritizovala aj záver okresného súdu, podľa ktorého mal svedok [REDAKOVANÉ] potvrdiť, že bol ňou poverený na odsúhlasenie konečnej ceny diela. Svedka nepoverila, aby v jej mene uskutočnil odsúhlasenie ceny diela a tým ju zaviazal na úhradu tak vysokej sumy, akou je uplatnený nárok. Takéto poverenie pre svedka z jej mailu z 2. mája 2012 adresovaného žalobcovi vyvodiť nemožno ani extenzívnym výkladom jeho obsahu a vylučuje to i samotná výpoveď svedka, ktorý uviedol,

že nikdy ňou nebol poverený ohľadom diela vo veci financií, poverený bol len na posúdenie kvality prác.

6. Najvyšší súd napadnutým uznesením dovolanie sťažovateľky odmietol. Uviedol, že dovolateľ musí uplatniť celú argumentáciu, ktorú považuje za významnú, rovnako ako všetky dovolacie návrhy už v odvolacom konaní. Dovolanie nemôže predstavovať nástroj na obchádzanie (hoci aj neúmyselné) povinnosti vyčerpania riadnych procesných prostriedkov na ochranu subjektívnych práv dovolateľa, a to nielen formálne, ale aj materiálne, dispozične, teda obsahovo vecne (argumentačne). Námietku nevykonania znaleckého dokazovania sťažovateľka v odvolacom konaní nepredniesla, preto ju dovolací súd nemôže posudzovať z dôvodu nedostatku svojej právomoci (§ 419 CSP *a contrario*), lebo inak by fakticky preskúmaval rozsudok súdu prvej inštancie namiesto odvolacieho súdu, ktorý však na to nedostal príležitosť.

7. K námietke vyhodnotenia výpovede svedka █████ najvyšší súd uviedol, že nejde o vadu zmätočnosti. Dovolací súd je v zmysle § 442 CSP viazaný skutkovým stavom tak, ako ho zistil odvolací súd. Prieskum skutkových zistení dovolacím súdom nespočíva v prehodnocovaní skutkového stavu, ale len v kontrole postupu súdu pri procese jeho zisťovania, v rámci ktorej dovolací súd má možnosť vyhodnotiť a posúdiť, či konanie nie je postihnuté rôznymi závažnými deficitmi v dokazovaní a či konajúcimi súdmi prijaté skutkové závery nie sú svojvoľné, neudržateľné alebo prijaté v zrejmom omyle popierajúcim zmysel a podstatu práva na spravodlivý proces. Takýto nedostatok však najvyšší súd v postupe krajského súdu nezistil.

III.

Argumentácia sťažovateľky

8. Sťažovateľka opätovne kritizuje, že súdy nenariadili znalecké dokazovanie na posúdenie pravosti jej podpisu na zmluve o dielo predloženej žalobcom. Podčiarkuje, že nespochybňovala grafickú zhodu jej podpisu s podpisom na zmluve o dielo, namietala však, že zmluvu vlastnoručne nikdy nepodpísala. Jej podpis na zmluve bol doplnený z iného dokumentu pravdepodobne skenovaním a následným vložením z iného dokumentu. S touto argumentáciou sa okresný súd nevysporiadal, návrh na znalecké dokazovanie zamietol. Rovnako zamietol sťažovateľkin návrh na uloženie povinnosti žalobcovi predložiť originál zmluvy o dielo. Nevykonanie navrhovaného dôkazu, ktorý by mohol mať vplyv na posúdenie skutkového stavu, ktorý z doteraz vykonaných dôkazov nemožno bezpečne ustáliť, možno kvalifikovať ako porušenie práva na spravodlivé súdne konanie.

9. Sťažovateľke sa odoprelo právo na meritórne preskúmanie dovolania, keďže ho najvyšší súd odmietol podľa § 447 písm. c) CSP pre nesplnenie dôvodu prípustnosti.

10. Krajský súd jasne a zrozumiteľne neodôvodnil, z akého dôvodu potvrdil rozhodnutie okresného súdu, hoci sťažovateľka namietala viaceré nedostatky tohto rozhodnutia, pričom namietaný nesprávny procesný postup krajského súdu nebol riešený ani v konaní o dovolaní.

11. S poukazom na nález sp. zn. III. ÚS 104/2022 sťažovateľka zdôrazňuje, že hodnotenie dôkazov je preskúmateľné aj dovolacím súdom, lebo v opačnom prípade by skutkové závery ostali nedotknuteľné tak, ako ich uzavrel odvolací súd. Právny poriadok práve prostredníctvom posudzovania porušenia práva na spravodlivý proces umožňuje aj dovolaciemu súdu,

aby preskúmal, či hodnotenie dôkazov nie je natoľko svojvoľné, že dochádza k porušeniu tohto práva.

12. Z výpovede svedka ■■■■■ explicitne vyplýva, že ho sťažovateľka nepoverila na odsúhlasenie konečnej ceny diela. Krajský súd v tejto otázke nielenže nezdôvodnil riadne svoje rozhodnutie, ale len zopakoval závery okresného súdu, ktoré nedoplnil buď vôbec, alebo iba formálne bez hlbšieho posúdenia sťažovateľkou namietaných skutočností, ako aj bez riadneho vyhodnotenia predložených či sťažovateľkou navrhovaných dôkazov. Nedostatočným odôvodnením svojho rozsudku tak krajský súd porušil sťažovateľkino základné právo na súdnu ochranu.

IV.

Predbežné prerokovanie ústavnej sťažnosti

IV.1. K napadnutému rozsudku okresného súdu:

13. Z princípu subsidiarity podľa čl. 127 ods. 1 ústavy vyplýva, že právomoc ústavného súdu je daná iba vtedy, ak o ochrane základných práv a slobôd nerozhoduje iný súd. Ústavný súd nemá právomoc preskúmať napadnutý rozsudok okresného súdu, keďže ho v časti namietaného vyhodnotenia výpovede svedka ■■■■■ už preskúmal na základe sťažovateľkinho odvolania krajský súd, ktorý bol oprávnený a zároveň povinný poskytnúť ochranu označeným právam sťažovateľky (m. m. III. ÚS 682/2017, II. ÚS 46/2018, II. ÚS 134/2018, II. ÚS 206/2018, III. ÚS 175/2018, IV. ÚS 507/2020). Z uvedeného dôvodu ústavný súd ústavnú sťažnosť v tejto časti odmietol podľa § 56 ods. 2 písm. a) v spojení s § 132 ods. 1 zákona č. 314/2018 Z. z. o Ústavnom súde Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) pre nedostatok svojej právomoci na jej prerokovanie a rozhodnutie o nej.

14. Pokiaľ ide o namietané nenariadenie znaleckého dokazovania, z rekapitulácie obsahu odvolania sťažovateľky v napadnutom rozsudku krajského súdu nevyplýva, že by v odvolaní predmetnú kritiku proti rozsudku okresného súdu predniesla. Krajský súd, ktorý je podľa § 380 ods. 1 CSP odvolacími dôvodmi viazaný, sa preto nenariadením znaleckého skúmania podpisu sťažovateľky na zmluve o dielo predloženej žalobcom zaoberať nemohol. Sťažovateľke však nič nebránilo predmetnú námietku ako samostatný dôvod do jej odvolania zahrnúť tak, aby bol krajský súd povinný sa ňou meritórne vysporiadať. Keďže takto sťažovateľka nepostupovala, ústavný súd musel predmetnú časť ústavnej sťažnosti odmietnuť z dôvodu nevyčerpania právneho prostriedku, ktorý sťažovateľke na účel ochrany jej základných práv a slobôd poskytuje zákon, ako neprípustnú podľa § 56 ods. 2 písm. d) v spojení s § 132 ods. 2 zákona o ústavnom súde.

IV.2. K napadnutému rozsudku krajského súdu

15. Pokiaľ ide o námietku nevykonania znaleckého dokazovania, ústavný súd zdôrazňuje, že z ustálenej judikatúry najvyššieho súdu ako súdu dovolacieho, ako aj z rozhodovacej činnosti ústavného súdu vyplýva, že v rámci dovolania podľa § 420 písm. f) CSP možno preskúmať závažné deficity v dokazovaní (opomenutý dôkaz, deformovaný dôkaz, porušenie zásady voľného hodnotenia dôkazov), ako aj svojvoľné, neudržateľné alebo v zrejmom omyle prijaté skutkové závery, ktoré by popreli zmysel a podstatu práva na spravodlivý proces (IV. ÚS 252/04, 2Cdo/320/2020). Je teda zrejmé, že ak bola sťažovateľka presvedčená, že nenariadením znaleckého dokazovania na skúmanie jej podpisu na žalobcom predloženej zmluve o dielo krajský súd porušil

jej právo na spravodlivé súdne konanie, nič jej nebránilo predmetnú námietku v dovolaní založenom na § 420 písm. f) CSP predniesť. Sťažovateľka aj takto postupovala, avšak najvyšší súd sa touto jej kritikou meritórne nezaoberal, keďže ju nepoužila v odvolaní, v dôsledku čoho sa ňou nemohol zaoberať ani krajský súd. Možno teda konštatovať, že vylúčenie prieskumu predmetnej námietky sťažovateľky najvyšším súdom spôsobila nevyužitím prostriedkov nápravy, ktoré jej zákon (CSP) na ochranu jej práv priznával. Aj v tejto časti je preto ústavná sťažnosť neprípustná podľa § 56 ods. 2 písm. d) v spojení s § 132 ods. 2 zákona o ústavnom súde.

16. Druhá námietka spočívajúca v kritike vyhodnotenia výpovede svedka ■■■■■ nespadá do rozsahu súdneho prieskumu v konaní o dovolaní podanom podľa § 420 písm. f) CSP. Najvyšší súd ako súd dovolací je podľa § 442 CSP viazaný skutkovým stavom tak, ako ho zistil odvolací súd. Uvedený záver nie je v rozpore s nálezom ústavného súdu č. k. III. ÚS 104/2022-38 z 23. júna 2022, v ktorom ústavný súd ústavnej sťažnosti vyhovel kvôli arbitrárnosti skutkových záverov krajského súdu, ktoré najvyšší súd odmietol preskúmať. Išlo teda práve o prípad závažného deficitu v dokazovaní spadajúceho do rámca dovolacieho prieskumu podľa § 420 písm. f) CSP podľa už spomenutej judikatúry (napr. IV. ÚS 252/04, 3Cdo/20/2020). Aktuálna ústavná sťažnosť však porušenie zásady voľného hodnotenia dôkazov, ako to bude uvedené v ďalšej časti odôvodnenia tohto uznesenia, nesignalizuje. Preto ústavný súd predmetnú námietku sťažovateľa vecne preskúmal.

17. Podľa obsahu rozsudku okresného súdu svedok ■■■■■ vo svojej výpovedi potvrdil, že prebehlo stretnutie medzi ním a zástupcom žalobcu u svedka vo firme, kde si spoločne prešli súpis prác aj jednotkové ceny. Po vzájomnej dohode bol súpis opravený a jednotkové ceny boli odsúhlasené. Potvrdil, že v rámci dohody o cene skontroloval aj súpis diela z pohľadu vykonaných prác. Aj samotná sťažovateľka v ústavnej sťažnosti potvrdzuje, že svedok ňou bol poverený nielen na kontrolu a zhodnotenie súpisu vykonaných prác, ale aj na kontrolu a zhodnotenie jednotkových cien. Svedok k tomu vypovedal, že síce účtované množstvá nemohol osobitne odkontrolovať, keďže nebol prítomný pri realizácii diela, ale tieto odhadol. Uvedené skutkové okolnosti nepotvrdzujú sťažovateľkinu obranu, podľa ktorej úlohou svedka nebolo odsúhlasenie ceny za dielo. V rekapitulácii predmetnej výpovede sa nenachádza konštatovanie svedka, že ho sťažovateľka nepoverila na odsúhlasenie konečnej ceny diela. Odsúhlasenie jednotkových cien za súčasného odhadu množstva vykonaných stavebných prác odôvodňuje udržateľnosť skutkového záveru okresného súdu, podľa ktorého medzi žalobcom a sťažovateľkou došlo k dohode o konečnej výške ceny za dielo (bod 31 rozsudku okresného súdu), s čím sa následne stotožnil aj krajský súd. Ten doplnil odkaz na ďalší dôkaz, a to mail sťažovateľky z mája 2012, v ktorom žalobcu žiadala, aby na účel uzatvorenia záležitostí týkajúcich sa realizácie diela a prerokovania konečného súpisu prác a ich ceny rokoval so svedkom ■■■■■. Nadväzujúci záver krajského súdu, podľa ktorého tieto skutočnosti sa nedajú inak posúdiť iba tak, že došlo ku dohode žalobcu a sťažovateľky (v zast. p. ■■■■■ o rozsahu vykonaných prác, je v okolnostiach ustáleného skutkového stavu ústavne udržateľný, pretože nesignalizuje svojvôľu či absenciu logiky v hodnotení.

18. Ani spotrebiteľská povaha vzťahu sťažovateľky a žalobcu nič nemení na formulovaných záveroch ústavného súdu. Spotrebiteľský spor totiž konajúcemu súdu umožňuje vykonať aj dôkazy, ktoré spotrebiteľ nenavrhol, ak je to nevyhnutné pre rozhodnutie vo veci (§ 295 CSP). Nevyžaduje však, aby ďalej pokračoval v dokazovaní v situácii, keď je presvedčený o ustálení skutkového stavu

v miere umožňujúcej prijať spravodlivé rozhodnutie. Vzhľadom na závery konštatované v predchádzajúcom odseku je ústavný súd presvedčený, že na rozhodnutie v sťažovateľkinej veci nebolo nutné realizovať ďalšie dokazovanie, pretože viacero na seba nadväzujúcich dôkazov (predložená zmluva o dielo, preukázaná skutočnosť, že stavebné práce boli vykonané, výpoveď svedka [REDAKOVANÉ], mailová komunikácia žalobcu a sťažovateľky) poskytovalo spoľahlivý základ pre rozhodnutie okresného súdu a krajského súdu vo veci samej.

19. V tejto časti preto ústavný súd ústavnú sťažnosť sťažovateľky odmietol ako zjavne neopodstatnenú podľa § 56 ods. 2 písm. g) zákona o ústavnom súde.

IV.3. K napadnutému uzneseniu najvyššieho súdu:

20. K nenariadeniu znaleckého dokazovania najvyšší súd sťažovateľke vysvetlil, že bolo nutné, aby predmetnú námietku predniesla v jej odvolaní, čo však neurobila. Meritorným preskúmaním predmetnej námietky by tak najvyšší súd nepreskúmaval postup krajského súdu ako súdu odvolacieho, ale postup okresného súdu ako súdu prvej inštancie. To by bolo v rozpore s koncepciou dovolania podľa § 420 CSP, podľa ktorej dovolací súd môže podrobiť prieskumu iba rozhodnutie odvolacieho súdu. V tejto časti je preto uznesenie najvyššieho súdu ústavne udržateľné, keďže ním najvyšší súd sťažovateľkiným subjektívnym právam poskytol ochranu v medziach zákona (CSP), ktorý základné právo na súdnu ochranu vykonáva (čl. 51 ods. 1 ústavy).

21. Najvyšší súd k námietke sťažovateľky týkajúcej sa porušenia práva na spravodlivý proces vyhodnotením výsledkov dokazovania (predovšetkým výpovede svedka [REDAKOVANÉ]) rozsiahlo rekapituloval svoju doterajšiu judikatúru o nepreskúmateľnosti hodnotenia dôkazov v dovolacom konaní. Zároveň ale potvrdil (bod 30 napadnutého uznesenia), že má možnosť vyhodnotiť a posúdiť, či konanie nie je postihnuté rôznymi závažnými deficitmi v dokazovaní a či konajúcimi súdmi prijaté skutkové závery nie sú svojvoľné, neudržateľné alebo prijaté v zrejmom omyle, ktorý by poprel zmysel a podstatu práva na spravodlivý proces. Nadväzne konštatoval, že nedostatky takého druhu v postupe krajského súdu nezistil. Uvedený záver korešponduje záverom ústavného súdu formulovaným v časti uznesenia (bod 17) týkajúcej sa napadnutého rozsudku krajského súdu.

22. Z uvedených dôvodov ústavný súd vyhodnotil ústavnú sťažnosť sťažovateľky v časti smerujúcej proti uzneseniu najvyššieho súdu ako zjavne neopodstatnenú podľa § 56 ods. 2 písm. g) zákona o ústavnom súde, keďže nesignalizuje vady relevantné z pohľadu základného práva zaručeného čl. 46 ods. 1 ústavy (resp. čl. 36 ods. 1 listiny) a práva zaručeného čl. 6 ods. 1 dohovoru.

23. Vzhľadom na odmietnutie ústavnej sťažnosti ako celku bolo už bez právneho významu rozhodovať o ďalších návrhoch formulovaných sťažovateľkou v sťažnostnom petite (zrušenie napadnutých rozhodnutí, vrátenie veci na ďalšie konanie, náhrada trov konania).

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu ústavného súdu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 5. septembra 2024

Robert Šorl
predseda senátu